

HELGELAND MILJØFISK AS
Toftveien 80
8909 BRØNNØYSUND

Deres ref:
Vår ref: 2021/237600
Dato: 21. desember 2022
Org.nr: 985399077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

HELGELAND MILJØFISK AS - MATTILSYNET FATTER VEDTAK OM AVSLAG PÅ SØKNAD OM NY LOKALITET – TOFTØYA

Mattilsynet viser til søknad fra Helgeland Miljøfisk AS om etablering av ny lokalitet Toftøya i Brønnøy kommune for oppdrett av laks, ørret og regnbueørret.

Lokaliteten omsøkes for en maksimal tillatt biomasse (MTB) på 26 000 tonn. Søknaden ble mottatt til behandling fra Nordland fylkeskommune 11. mars 2022.

Med bakgrunn i søknaden om å etablere et matfiskanlegg i en branngate for PD, har Mattilsynet bedt om kunnskapsstøtte fra Havforskningsinstituttet og Veterinærinstituttet. Behandlingstiden for søknaden har derfor vært vesentlig lengre enn først forespeilet. Mattilsynet beklager de ulempene dette har medført.

Vedlagt søknaden er:

- Diverse kart og tegninger
- Skisseprosjekt for landbasert oppdrettsanlegg
- Beskrivelse av lokaler og utstyr
- Forundersøkelse
- Vannforsynings- og avløpssystem
- Biosikkerhetsplan med biosikkerhetstiltak
- Risikoanalyser (HM anlegg, fiskehelse, mat)
- Beredskapsplaner (varslingsliste, rømming, massedød, forurensning, personskaade og uvær)
- Mal – risikovurderinger fiskehelse
- Konsekvensutredning
- Modellering av utslippsvann
- Produksjonsplan
- Erklæring vedrørende lokalitet 10898 – Lamholmen

Saken gjelder

- Toftøya

Mattilsynet har vurdert de innsendte opplysningene, og har på denne bakgrunn fattet følgende vedtak:

Vedtak om avslag på søknad om godkjenning

Mattilsynet avslår Helgeland Miljøfisk AS sin søknad om godkjenning av anlegg på ny lokalitet Toftøya i Brønnøy kommune, Nordland fylke.

Vedtaket er fattet med hjemmel i dyrehelseforskriften § 4 Dyrehelseforordningen jf. forordning 2016/429 artikkel 181 nr. 1 bokstav c og nr. 2 jf. akvabiosikkerhetsforskriften § 6.

Det er matloven § 23 som gir Mattilsynet hjemmel til å fatte vedtak.

Vi har observert:

Dere søker om godkjenning til etablering av landbasert akvakulturanlegg på ny lokalitet Toftøya i Brønnøy kommune.

Det søkes om produksjon av laks, ørret og regnbueørret av matfisk og settefisk (postsmolt opp til 1 kg) med en begrensning på 26 000 tonn MTB.

For nærmere informasjon vises det til søknaden.

Mattilsynet vurderer dette slik:

1. Mattilsynet vurderer krav til fiskehelse slik:

Når det gjelder det nye dyrehelseregelverket er det nedenfor vist til bestemmelser i forordning 2016/429 og forordning 2020/691 som er tatt inn i henholdsvis dyrehelseforskriften og akvabiosikkerhetsforskriften. Disse forordningene foreligger foreløpig bare i norsk uoffisiell versjon. I de tilfellene vi gjengir ordrett innholdet i bestemmelsene til forordningene har vi valgt å bruke de uoffisielle norske oversettelsene.

Dyrehelseregelverket stiller krav til at "*akvakulturanlegg der akvakulturdyr holdes med henblikk på å flyttes derfra enten levende eller som produkter av animalsk opprinnelse fra akvakulturdyr*" skal være godkjent, se dyrehelseforskriften § 4, jf. forordning (EU) 2016/429 artikkel 181 jf. 176 nr. 1 bokstav a (forordning 2016/429). Fisken holdes med formål å bli flyttet fra anlegget og omfattes av kravet om godkjenning.

Kravene til godkjenning for omsøkte anlegg er nærmere regulert forordning 2016/429 artikkel 181 nr. 1 og akvabiosikkerhetsforskriften §§ 6,7 og § 3 jf. forordning (EU) 2020/691 artiklene 5, 6, 7 og vedlegg I del 1 nr. 1 og nr. 2 (forordning 2016/69).

Mattilsynet har utarbeidet retningslinje for saksbehandling av etableringssøknader (Utgave 10, sist endret 10.02.22) (heretter kalt etableringsretningslinjen). Det nye dyrehelseregelverket er ikke innarbeidet i retningslinjen, men den vil foreløpig gjelde så langt den passer.

Biosikkerhetsplan med biosikkerhetstiltak

Driftsansvarlig skal sørge for at anlegget har kartlagt biosikkerhetsrisiko i anlegget og har valgt egnede biosikkerhetstiltak for å redusere de identifiserte risikoene. Sammen utgjør dette en biosikkerhetsplan. Dette er også et krav for å få akvakulturanlegg godkjent. Kravene er nærmere regulert i forordning 2016/429 artikkel 181 nr. 1 bokstav a) i) og i forordning 2020/691 artikkel 5, 7 bokstav b) jf. vedlegg I del 1 nr. 1. Se nærmere informasjon om kravene til biosikkerhetsplan på nettsidene til Mattilsynet.

Mattilsynet kan bare godkjenne akvakulturanlegget dersom driftsansvarlige har utarbeidet og dokumentert en biosikkerhetsplan som oppfyller krav i forordning 2020/691 artikkel 5. Planen skal vise hvordan smitte kan komme inn i et akvakulturanlegg, spre seg innad i anlegget og overføres til miljøet eller til andre akvakulturanlegg. Planen skal ta hensyn til særtrekkene ved anlegget og fastslå hvilke tiltak som vil redusere de biosikkerhetsrisikoene som er identifisert.

I tillegg er det krav til biosikkerhetsplanen som fremgår av forordning 2020/691 artikkel 7 bokstav b) som henviser til del 1 nr. 1 i vedlegg I.

I seksjon av biosikkerhetsplanen som omfatter skadedyr og fugler er det beskrevet at det skal være 1 meter mellom vannspeil og fuglenett, som skal kunne beskytte mot blant annet hegre. Dere må ha mulighet til å forsterke denne predatorsikringen dersom man ser at det ikke holder.

Sykdommen pankreas disease (PD) er ikke nevnt i biosikkerhetsplan. Dette er en svært smittsom sykdom, som gir store konsekvenser for de anleggene som rammes. Når man planlegger å plassere et anlegg av en slik dimensjon i en branngate for PD, vil det være naturlig at biosikkerhetsplanen tar for seg risikoen både med å få PD inn i anlegget og risikoen for å smitte PD videre.

Mattilsynet har vurdert biosikkerhetsplanen og biosikkerhetstiltak. Vi vurderer at den framlagte planen er tilstrekkelig til å redusere smitterisikoen innad i anlegget til et akseptabelt nivå. Smitte inn og ut av anlegget er også vurdert i planen, men man har ikke tatt med i beregningen at anlegget skal plasseres i en branngate for PD.

Innsendt biosikkerhetsplan omfatter minstekravene som er listet opp på Mattilsynet side, og er i så måte dekkende. De innsendte planene er imidlertid ikke tilstrekkelig når det gjelder vurderinger rundt smitte av PD.

Risiko for spredning av sykdommer

Det er et krav til godkjenning at anlegget ikke skal utgjøre en uakseptabel risiko for spredning av sykdommer, etter at de risikoreduserende biosikkerhetstiltakene er innført, jf. forordning 2016/429 artikkel 181 nr. 1 bokstav c).

Ifølge akvabiosikkerhetsforskriften § 6 skal avstand vektlegges i vurdering av smitterisikoen. I vurderingen av smittefaren skal det legges særlig vekt på strømforhold, avstand til vassdrag, annen akvakulturrelatert virksomhet og andre former for grupperinger av akvakulturanlegg som har betydning for smitterisikoen. I etableringsretningslinjen står det følgende (s. 18): «*Det skal foretas en konkret vurdering av smittefaren for det omsøkte akvakulturanlegg [...]».*

Avstand til omkringliggende akvakulturanlegg, akvakulturrelatert virksomhet og strømforhold:

God dyrehelse oppnås blant annet ved å forebygge, overvåke og bekjempe smittsom sykdom hos fisk og andre akvatiske dyr. Plassering av akvakulturanlegg i forhold til andre virksomheter og omkringliggende miljø har avgjørende betydning for forebygging og bekjempelse av smittsom sykdom.

Søknader om godkjenning av etablering og utvidelse av sjøbaserte matfiskanlegg for laksefisk vurderes ut fra om de ligger utenfor eller innenfor koordinerte brakkleggingsgrupper. En koordinert brakkleggingsgruppe er en gruppe av anlegg som praktiserer fire uker samtidig brakklegging i tråd med korresponderende driftsplaner.

Mattilsynet anbefaler 5 km som minsteavstand mellom koordinerte brakkleggingsgrupper. Avstand mellom matfiskanlegg innenfor en brakkleggingsgruppe kan være mindre enn 5 km, og kan være kortere enn 2,5 km.

Lukkede eller semi-lukkede matfiskanlegg i sjø og sjøbaserte matfiskanlegg på land uten desinfeksjon av inntaks- og/eller avløpsvann skal i prinsippet vurderes ut fra de samme kriteriene som merdebaserte matfiskanlegg i sjø. De anbefalte minsteavstandene kan reduseres dersom anlegget desinfiserer inntaks – og/eller avløpsvann.

For sjøbaserte matfiskanlegg på land skal plasseringen av avløpsledningen vurderes. Som hovedregel bør landbaserte matfiskanlegg ha utløp i sjø. Utslippspunkt bør ligge dypt, uten gjennomslag til overflaten.

For settefiskanlegg gjelder også kravet om 5 km fra inntaksledning til andre akvakulturanlegg, nærmeste fiskeslakteri/tilvirkningsanlegg, fiskeoppdrettsanlegg og notvaskerier. I forskrift om desinfeksjon av inntaksvann til og avløpsvann fra akvakulturrelatert virksomhet stilles det også krav om at inntaksvann til settefiskanlegg skal behandles med godkjent metode.

Det følger av søknaden at utslippspunktet til Toftøya er tenkt plassert omtrent 2 km unna lokalitet 10898 Lamholmen og i underkant av 5 km fra lokalitet 14076 Lismåsøy. Mens Lamholmen er en liten visningslokalitet med laks, er Lismåsøy en matfisklokalitet for laks.

Inntakspunkt er tenkt plassert henholdsvis 3,5 km unna Lamholmen og 6,2 km unna Lismåsøy.

Det påpekes i søknaden at Lismåsøya er tatt ut av akvakulturregisteret i forbindelse med en klagesak hos Statsforvalteren. Mattilsynet er ikke kjent med denne saken, og så langt vi kan se er lokaliteten fortsatt i akvakulturregisteret. Det påpekes videre at Lismåsøya skal driftes med lukkede merder. Mattilsynet er kjent med denne saken, og ser at søknaden om endret drift på Lismåsøya er trukket tilbake av Sinkaberg-Hansen. Vi må derfor gå ut ifra at Lismåsøya er i drift, med tradisjonelle åpne merder. Lismåsøya må derfor tas med i vurderingen av denne saken.

Vedlagt søknaden er en erklæring vedrørende lokalitet Lamholmen som sier at Norsk Havbrukssenter AS er innstilt på å avvikle driften på lokaliteten dersom Mattilsynet finner at man ikke kan dispensere fra avstandskravet på 5 km mellom Toftøya og Lamholmen.

Strømmålinger gjennomført i juni-juli 2020 viser at hovedstrømmen ved 5 og 15 meter hovedsakelig går i nord-vestlig retning. Bunnstrømmen er mer orientert i nordlig retning. I tillegg viser modelleringer gjort i forhold til spredning fra utslippspunkt også spredning både nordover og sørover. Påvirkning fra omsøkte anlegg til Lamholmen og Lismåsøy må regnes som svært sannsynlig.

For matfiskanlegg på land uten behandling av inntaksvann eller avløpsvann, må anlegget rette seg etter den brakkleggingsgruppen den havner i. Skissert produksjon på Toftøya legger opp til kontinuerlig produksjon, hvor man ikke vil ha samme brakkleggingsstruktur som på tradisjonelle matfiskanlegg i sjø.

Mattilsynet vurderer at avstand til omkringliggende akvakulturanlegg som ikke tilstrekkelig. De anbefalte minsteavstandene er retningsgivende og må vurderes ut fra kunnskap om strømforhold,

smittespredningsmodeller og lokale erfaringer med smitteforebygging og sykdomskontroll. Det kan i enkelte tilfeller foreligge spesielle forhold med hensyn på strømforhold, bunntopografi og omkringliggende geografi, som kan legitimere både kortere og lengre avstander. Behandling av inntaks- og/eller avløpsvann utover det som følger av vanlige driftskrav, kan legitimere kortere avstander.

Modelleringer av spredning fra utslippspunkt og strømmålinger som er gjort viser at det vil være stor sannsynlighet for spredning av avfallsstoffer og eventuelle smittestoffer fra Toftøya til Lamholmen og Lismåsøya. Dersom man ikke kan koordinere driften med allerede eksisterende anlegg, må inntaksvann/avløpsvannet behandles. En etablering av Toftøya utgjør dermed en uakseptabel smitterisiko.

Risiko for smitte mellom utslippspunkt og inntaksledninger:

Dere søker her om et landbasert anlegg for produksjon av post-smolt og matfisk. Forskrift om desinfeksjon av inntaksvann til og avløpsvann fra akvakulturrelatert virksomhet stiller krav om desinfeksjon av inntaksvann til anlegg for settefisk. Selv om inntaksvannet behandles, er det relevant hvor punktene for inntak og avløpsvann er plassert i forhold til hverandre, og i forhold til hovedstrømretning.

Når man legger opp til en produksjon av både post-smolt og matfisk vil det være en sjanse for at man har fiskegrupper av ulike generasjoner stående i anlegget. Det mest kritiske vil være smitte fra matfisk til post-smolt. Det må sikres at man har tilstrekkelig avstand mellom inntak og avløp, samt har relevante tiltak, for å hindre egensmitte.

Avstanden mellom inntaksledninger og utslippspunkt er omtrent 1,5 km i vannoverflaten.

Det oppgis at inntaksvannet til deler av anlegg med post-smolt (seksjon A, B og C) skal filtreres på filtreringsgrad 200 µm og desinfiseres med UV-dose 25 mJ/cm².

Strømmodelleringen viser at partikler som slippes ut med avløpsvannet vil spres både nordover og sørover (mot inntakspunkt), men hovedstrømretningen er definert mot nordøst.

Inntakspunktet ligger 30 meter dypere og 1 400 meter sørvest for utslippspunkt. Avløpsvann vil ha en høyere temperatur enn inntaksvannet. Avløpsvann vil derfor stige høyere enn inntakspunktet. Hovedstrømretningen er definert mot nordøst. Vann som slippes ut vil i størst grad stige opp mot vannoverflaten og bli transportert nordover, bort fra inntaksledninger.

Avstanden som skisseres i søknad mellom inntaksledninger og avløpsledning er vesentlig kortere enn minstekravet til settefiskanlegg. Sannsynlighet for kontaminering av inntaksvann fra eget avløp vurderes som liten, men kan ikke utelukkes. Vi vurderer at dersom man skal produsere post-smolt for videre salg, må man ha tiltak for å hindre selvkontaminering. Tiltak i form av desinfeksjon av inntaksvann skal være på plass på avdelingene som skal holde smolt/post-smolt. Dette er også et krav i forskrift om desinfeksjon av inntaksvann til og avløpsvann fra akvakulturrelatert virksomhet. Det må også finnes rutiner som følger opp og sikrer at desinfeksjonen overholder kravene i forskriften.

Risiko for smitte innad i anlegg:

Omsøkt anlegg skal baseres på gjennomstrømning. Dette innebærer at vann fra forskjellige kar ikke kan blandes. Avløpskummer er tenkt plassert lavere enn fiskekar. Det skal også være selvfølgelig fra

fiskekar til avløpskar i hver seksjon. Når et kar står tomt, vil avløpsrøret fra karet løftes opp slik at det er umulig for avløpsvann å renne tilbake fra avløpskum til kar. Risiko for at avløpsvann fra en avløpskum kan renne tilbake fra en annen, eller fra ett kar til et annet betegnes som minimal.

I søknad oppgis at kar skal plasseres ute uten tak. I kunnskapsstøtte fra Veterinærinstituttet juni 2020 Smittespredning mellom landbaserte akvakulturanlegg, konkluderes det med at luftbåren smitte er lite relevant i akvakultursammenheng. Det understrekes at det er avgjørende å unngå deling av blant annet utstyr, og at smitteskiller må respekteres. Avstand vil redusere sannsynligheten for smitteoverføring.

Med bakgrunn i Veterinærinstituttets vurdering av smitte mellom landanlegg, konkluderes det med at risikoen for smitte mellom avdelingene er liten dersom de er plassert i hver sine bygg. Når karene er plassert utendørs er faren for smitte mellom avdelingene vesentlige høyere. Smitte kan for eksempel bringes inn via predatorer/fugler. Det forventes at dette tas med i risikovurderingen av driften, som skal være en del av anleggets beredskapsplan. Det må sikres at sannsynligheten for smitte fra matfisk til settefisk er minimal.

Avstand til nasjonale laksevasdrag og laksefjorder:

Det foreligger en egen forskrift 22.06.2009 nr. 961 om særskilte krav til akvakulturrelatert virksomhet i eller ved nasjonale laksevasdrag og laksefjorder. Denne forskriften stiller ikke særskilte krav til anlegg utenfor laksefjorder, men den angir at akvakulturanlegg med produksjon av anadrom og marin fisk i sjø, samt nye slakterier og tilvirkningsanlegg for marin fisk, skal lokaliseres minst 5 km fra nasjonalt laksevasdrag.

Ifølge søknaden er lokaliteten tenkt plassert i Toftsundet. Det er ingen nasjonale laksevasdrag eller laksefjorder i nærområdet.

Mattilsynet har ikke grunn til å tro at etablering av den omsøkte lokaliteten vil innebære uakseptabel smitterisiko for laksefisk i nasjonale laksevasdrag og laksefjorder i nærområdet.

Etablering av anlegg i grenseområdene mellom foreslåtte produksjonsområder:

Mattilsynet sendte brev til næringen 6. januar 2017 med informasjon om nye føringer for praktisering av forebyggende tiltak for å bedre fiskehelse og fiskevelferd. Av brevet går det frem at ved etablering av anlegg i grenseområdene mellom foreslåtte produksjonsområder at: *«Nærings- og fiskeridepartementets forslag om etablering av produksjonsområder er basert på at det skal være minst mulig utveksling og smittespredning av lakselus mellom produksjonsområdene. Mattilsynet legger til grunn at etablering av nye anlegg ved grensen mellom to produksjonsområder innebærer en uakseptabel risiko for spredning av smitte dersom etableringen fører til økt utveksling av lakselus mellom produksjonsområdene. Mattilsynet vil derfor avslå slike søknader».*

Utslippspunktet til Toftøya er tenkt plassert omtrent 25 km fra grensen mellom produksjonsområde 7 – Nord-Trøndelag og Bindal og 8 – Helgeland til Bodø.

Med bakgrunn i ovennevnte vurderer Mattilsynet at lokalitet Toftøya er tenkt plassert tilstrekkelig unna grensen mellom produksjonsområde 7 og 8 til ikke å utgjøre en uakseptabel risiko for spredning av smitte når det gjelder lakselus.

Etablering av anlegg i branngate for PD:

I Tiltaksplan for å bekjempe pankreassykdom på fisk (av januar 2020) beskrives det at det eksisterer områder uten akvakulturanlegg med sjøsatt fisk både sør/øst for Jæren og nord for Sømna som medfører at avstanden mellom infiserte anlegg og PD-frie anlegg forventes å være tilstrekkelig til å forebygge passiv spredning av PD-viruset gjennom sjø. Disse områdene har potensiale til å fungere som «branngater» med hensyn til å redusere sannsynligheten for smittespredning av PD. Resultater av nylige simuleringer foretatt med ulike modeller der havstrøm og smittespredning kombineres, indikerer neglisjerbar/ingen sannsynlighet for passiv smittespredning med strøm over havområdene mellom tidligere Nord- og Sør-Trøndelag ved Skjemta, og mellom Sømna og Brønnøysund i Nordland. I tillegg har havområdene over Stadt og Hustadvika ut fra lang tids erfaring også vist seg å kunne fungere som en slik «branngate».

Helgeland Miljøfisk påpeker i sine tilbakemeldinger at tiltaksplanen ikke er vedtatt i forskrift. Vi må her presisere at selv om tiltaksplanen ikke er vedtatt i forskrift, så fungerer den som utfyllende beskrivelse av regelverk som har betydning for kontroll med PD og hvordan dette skal forstås. Tiltaksplanen er dermed gjeldende for Mattilsynets håndtering av PD.

Branngaten har en utstrekning på omtrent 35 km, hvor lokalitetene Gåsfløstaren og Otervika i Bindal er sørlige brohodelokaliteter, og lokalitet Lamholmen er brohodelokalitet i nord. Avstanden mellom inntakspunktet til Toftøya og sørlig grense av branngate (Gåsfløstaren/Otervika) vil bli omtrent 32 km.

«Brohodelokaliteter» er anlegg som, dersom de blir smittet, ligger slik til at de kan ha betydning for smittespredning til nye områder og til andre anlegg. «Brohodelokaliteter» er også i enkelte publikasjoner omtalt som «nøkkellokaliteter» med hensyn til spredning av PD. Oppdrettsanlegg som er lokalisert tett opp til «branngatene» er strategisk viktige i arbeidet med å bekjempe og hindre videre spredning av sykdommen. Et sentralt element i så måte er å redusere sannsynligheten for at slike anlegg kan fungere som et «brohode» for smitteoverføring fra et område med påvist PD til et område som er fri for PD.

I henhold til Tiltaksplan for å bekjempe pankreassykdom på fisk er en viktig forutsetning for å hindre videre spredning av PD er at de nevnte områdene sikres og vedlikeholdes på en måte som gjør at de kan fungere som gode barrierer mot smittespredning. Dette vil innebære at: Det må sikres at avstanden mellom oppdrettsrelatert aktivitet på begge sider av branngatene er stor nok til å reduseres sannsynligheten for passiv overføring av PD-virus i sjøen til et minimum. I henhold til vurderinger gjort av ulike vitenskapelige institusjoner bør denne avstanden ideelt sett være minimum 30 km.

I forbindelse med denne saken har Mattilsynet bedt om kunnskapsstøtte fra Havforskningsinstituttet og Veterinærinstituttet. Havforskningsinstituttet konkluderer at «Smitte fra Gåsfløstaren eller Otervika vil spres i flere retninger, men også mot omsøkt inntak ved Toftøya. Det modellerte smittepresset utgjør i størrelsesorden en promille av smittepresset ved kilden. Det er vanskelig å si om dette representerer en reel smittefare, men smitteoverføring kan ikke utelukkes. Eventuell smitte fra utslippet ved Toftøya vil gi smitte til lokaliteten Lamholmen i nordøst».

Veterinærinstituttet skriver i sin vurdering «Resultatene indikerer at det å plassere en så stor lokalitet som Toftøya i branngaten kan svekke branngaten betydelig. Simuleringer viser at Toftøya løper betydelig risiko for smitte. Videre så gir en etablering av Toftøya økt smitte nordover ved utbrudd i brohodelokalitetene i sør». Videre skriver Veterinærinstituttet at «Simuleringene hviler på antakelser som innebærer forenklinger av virkeligheten. Antagelsen om at en lokalitet på land har

samme smittedynamikk som en lokalitet i sjø kan være urealistisk. Det kan for eksempel tenkes at landbaserte anlegg gir betydelig mindre smittespredning enn tradisjonelle sjølokaliteter, selv om den utveksler ufiltrert vann med omgivelsene. Dybde på inntak og utløp kan også ha innvirkning på smittedynamikken. Vi vet heller ikke hvor stor en eventuell redusert smitterisiko vil være. Våre analyser viser at etablering av Toftøya medfører en betydelig svekkelse av branngaten under de beskrevne forutsetninger og antagelser. Etableringen av Toftøya medfører derfor økt risiko for spredning av PD nordover med dagens kunnskapsgrunnlag».

Mattilsynet har opphevet overvåkningssonen for PD i Nord-Trøndelag og Bindal, og området er erklært som PD-fritt. Grensen mellom PO6 og PO7 utgjør dermed grensen for PD-sonen.

Mattilsynet må ha en føre-var-holdning, da konsekvensene vil bli store dersom PD spres og får fotfeste nord for Branngaten. Smitterisikoen vurderes som liten, men ikke neglisjerbar. Vi vurderer at risikoen med etablering av Toftøya er uforholdsmessig stor i forhold til hvor viktig det er å opprettholde en sterk branngate for PD i Nordland.

Vurdering av smitterisiko med hensyn til lakselus:

Smittepresset av enkelte sykdommer og parasitter vil alltid kunne bli større i nærområder når det etableres en lokalitet eller biomassen økes. Lakselus er parasitten som gir de antatt største utfordringene for vill laksefisk i dagens oppdrettssituasjon på landsbasis. Akseptert forekomst av parasitter er regulert i egen forskrift med hjemmel i matloven.

Inntaksvann er tenkt hentet fra omtrent 70 meters dyp. Inntaket vil dermed være plassert dypere enn der det erfaringsmessig er luselarver. Smitte med lakselus fra sjø til anlegget vurderes derfor som minimal.

Mattilsynet vurderer at etablering av den omsøkte lokaliteten ikke vil medføre så stor negativ påvirkning på de ville bestandene av laksefisk i nærområdet at det bør vektlegges. Det vil være virksomhetens planer, styring og aktive tiltak som er avgjørende for i hvilken grad risikoen holdes lav.

Krav til lokaler og utstyr

Det er et krav til godkjenning i forordning 2016/429 artikkel 181 nr. 1 bokstav b) at lokaler og utstyr skal begrense risikoen for innføring og spredning av sykdommer til et akseptabelt nivå. I tillegg skal lokaler og utstyr også ha tilstrekkelig kapasitet for artene, kategoriene og mengdene av berørte akvakulturdyr.

Forordning 2020/691 artikkel 7 bokstav c) viser til del 1 nr. 2 vedlegg i 1 som oppstiller følgende krav til lokaler og utstyr i akvakulturanlegg ved godkjenning av anlegg:

- «a) Passende utstyr og lokaler skal være tilgjengelig med henblikk på å opprettholde forsvarlige forhold for husdyrhold for de akvakulturdyrene som holdes i akvakulturanlegget.*
- b) Akvakulturanlegget skal ha gode hygieniske forhold og gjøre det mulig å foreta tilfredsstillende helseovervåking.*
- c) Utstyr og lokaler skal så langt det er mulig være framstilt av materialer som kan rengjøres og desinfiseres på en passende måte.*
- d) Det skal være innført egnede tiltak for å bekjempe rovdyr, der det er tatt hensyn til den risikoen for spredning av sykdommer som disse rovdyrene utgjør, og akvakulturanleggets miljømessige begrensninger.*
- e) Det skal finnes egnet utstyr til rengjøring og desinfisering av lokaler, utstyr og transportmidler».*

Anlegget er tenkt delt opp i syv separate hygiesoner, hvor det skal være en fysisk barriere rundt hver sone. Hver sone skal ha egen sluse/hygienekontroll. Hver hygiesone skal ha felles avløpskum. Denne og annet felles utstyr skal være plassert i midten, mellom karene. Hver seksjon/hygiesone skal ha sitt eget kontrollrom/kontor.

Dødfisken skal tas opp via dødfiskoppsamler/kasse med fiskesperre ved hvert kar. Ved røkting skal et rør senkes ned i kar. Dette røret skal være koblet til en pumpe, slik at dødfisk dras til dødfiskkassen. Dødfisk vil sendes via et rør i midten av karene til kvern.

Kar skal være sirkulære betongkar, coated med en form for plast. Man har valgt en teknisk løsning hvor hvert kar har en egen resirkuleringskum. Denne gir mulighet til å resirkulere vann med desinfeksjonsmiddel eller resirkulering av osonert vann gjennom CO₂-luffer og pumpesystem for hvert kar. I design av rørsystem skal det legges til grunn at det er mulig for flushing/drenering.

Fiskekar skal stå utendørs. Som beskyttelse mot predatorer nevnes fuglenetting. Man nevner også laser, lik de man bruker på flyplasser, for å holde fugl unna.

Anlegget skal bygges som et gjennomstrømningsanlegg med gjenbruk av vann. Vannet skal gjenbrukes ved bruk av CO₂-luffere. Andelen vann som skal gjenbrukes vil bli bestemt ut fra testing i prototypen på Bulandet Miljøfisk sitt anlegg.

På grunn av de biosikkerhetstiltakene som er innført vurderer vi at denne anleggstypen har lokaler og utstyr som i tilstrekkelig grad begrenser risiko for innføring og spredning av sykdommer til et akseptabelt nivå. Anlegget vurderes til å ha tilstrekkelig kapasitet for artene laks, kategoriene post-smolt og matfisk og mengde 26 000 tonn av akvatiske dyr som omsøkt. Vi bemerket at det i oversendte tegninger ikke er tegnet inn rom for prøvetaking. Diagnostisering og prøvetaking er en viktig del av å forebygge og oppdage sykdommer raskt. Fasiliteter som letter jobben for fiskehelsepersonellet bør være inkludert i planleggingen.

Naturmangfoldloven

Mattilsynet vurderer ellers rutinemessig i hvilken grad eventuelle smittsomme sykdommer og parasitter fra lokaliteten kan representere en fare for det omkringliggende naturmiljøet og avveier ulike hensyn, jf. lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven).

Formålet med naturmangfoldloven er bærekraftig bruk og vern av naturen. Naturen skal gi grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden. Bærekraftig bruk skal også ivaretas gjennom offentlige myndigheters vedtak.

Plassering av lokalitet er vurdert i forhold til vassdrag med anadrom fisk, og hvordan en etablering kan påvirke ville bestander med tanke på lusesmitte og rømming.

Det forekommer sykdommer som vil kunne smitte mellom oppdrettsfisk og villfisk, og der det foreligger økt kontakt mellom disse vil det også øke faren for smitteoverføring av både bakterielle, virus- og parasittsykdommer. Sykdommer i landanlegg kan i varierende grad smitte til sjø gjennom for eksempel avløpsvann. Rutiner for å fange opp smittsomme agens så raskt som mulig og hindre videre smittespredning, både til annen oppdrettsfisk og til villfisk er viktig.

Nærmeste vassdrag med oppgang av anadrom fisk er Tilremvassdraget, som ligger omtrent 8 km unna planlagt utslippspunkt. Det er her registrert en moderat bestand av sjøørret.

Med tanke på villfisken regnes utslipp av ikke-desinfisert sjøvann som akseptabelt. Vanninntaket skal ligge dypt, og sjansen for at lakselus kommer inn i anlegget er lav. Sannsynligheten for smitte av lus ut av anlegget, må derfor også regnes som lav.

Mattilsynet legger til grunn at etablering av lokaliteten ikke innebærer en risiko av betydning med hensyn til naturens mangfold.

2. Mattilsynet vurderer krav til fiskevelferd slik:

På dyrevelferdsområdet stiller forskrift om etablering og utvidelse av akvakulturanlegg, zoobutikker m.m. (forskrift om utvidelse av akvakulturanlegg mv) § 5 krav om at etablering av akvakulturanlegg skal være godkjent av Mattilsynet.

Mattilsynet har utarbeidet retningslinje for saksbehandling av etableringssøknader (Utgave 10, sist endret 10.02.22) (heretter kalt etableringsretningslinjen) og vil foreløpig gjelde så langt den passer.

I henhold til forskriftens § 7 femte ledd skal akvakulturanlegget kunne ivareta artens krav til et godt levemiljø. Det skal være sikkerhet for tilstrekkelig tilførsel av vann av egnet kvalitet. Anlegget skal være slik lokalisert og konstruert at risikoen er lav for at akvakulturdyrene påføres skade eller unødig påkjenning. Ved vurdering av velferden skal opplysninger om anleggets utforming og utstyr samt dets plassering på lokaliteten vurderes opp mot produksjonsform og vanndata.

I landanlegg skal vannmengden dokumenteres gjennom angivelse av mengden vann som er tilgjengelig i vannkilder, angitt hydraulisk kapasitet sammenholdt med en spesifikk produksjonsplan for anlegget.

Anlegget skal bestå av syv separate moduler (A-G). Modul A skal bestå av 4 kar, modul B og C skal hver bestå av 8 kar, og modulene D-G skal hver bestå av 24 kar. Alle kar er like store med et volum på omtrent 7 000 m³.

Mattilsynet har mottatt to ulike produksjonsplaner. Vi går ut fra planen vi har mottatt sist i våre vurderinger. I tilsendt driftsplan legges det opp til fire innlegg per år, hvor hvert innlegg vil bestå av omtrent 2 millioner smolt á 150 gram. Smolt settes inn i modul A. Etter tolv uker vil fisken være omtrent 300 gram. Den vil da sorteres til modul B, hvor den også vil stå 12 uker. Når fisken er omtrent 670 gram vil den sorteres til modul C. Her vil den også stå i 12 uker. Når den sorteres til modulene D-G vil snittvekt være omtrent 1200 gram. Fisken blir stående i modulene D-G fram til den er slakteklar, omtrent 5 kg. Man anslår at fisken vil stå omtrent 39 uker i påvekstavdelingene.

I produksjonsplanen legges det opp til nytt innsett hver 12. uke. Samtidig skal fisken stå på hver av modulene A-C i tolv uker. Dette gir lite slingringsmonn i en situasjon der man enten får forsinkelser i produksjonen eller i en beredskapssituasjon. Produksjonsplanen må ta høyde for dette. I tillegg må det tas høyde for at avdelingene skal vaskes ned mellom hvert innsett, og eventuelt brakklegges i en viss periode før det settes inn ny fisk.

Maksimale tettheter i modulene A-C er beregnet til å være 43 kg/m³, mens i modulene D-G vil den være 50 kg/m³.

I produksjonsplan legges det opp til mulige variasjoner. Blant annet nevnes det at fisk kan bli stående i postsmoltavdeling A, B eller C etter sortering, for mulig videre salg. Det planlegges av den grunnen desinfeksjon av sjøvannet som går inn i disse modulene.

Resipienter/vannkilder:

Toftøya er planlagt som et gjennomstrømningsanlegg med gjenbruk av sjøvann. Man vil pumpe sjøvann opp i et høydebasseng, før det føres inn i anlegget. Man vil føre det reneste vannet fra oppdrettskarene ut i et eget avløp, der det behandles og sendes tilbake til samme kar. Rensesystemet vannet skal gå gjennom vil bestå av CO₂-stripper og oksygenator. Mengden vann som skal gjenbrukes vil bli bestemt ut fra testing i prototype på Bulandet Miljøfisk sitt anlegg.

Sjøvann skal hentes fra omtrent 70 meters dyp. Vannbehovet regnes til å være 104 m³/sek, i periodene med høyest biomasse. Man har da beregnet 0,3 liter vann per minutt per kg laks. Man legger opp til 60 % gjenbruk på vannet. Det reelle vannbehovet blir da 42 m³/sek i periodene med høy biomasse.

Gjenbruksgraden avhenger av hva slags resultater man får fra uttesting Bulandet Miljøfisk AS. Man skal her teste gjenbruk av 20%, 40% og 60% av prosessvannet. For å dekke vannbehovet på Toftøya, er det nødvendig å legge opp til en kapasitet større enn 42 m³/sek. Ved teknisk svikt eller i en annen type beredskapssituasjon kan det være behov for mer vann enn det som skisseres som et minimumsbehov.

Forskrift om desinfeksjon av inntaksvann til og avløpsvann fra akvakulturrelatert virksomhet § 4 første ledd sier at virksomheter som driver klekking og produksjon av laksefisk og annen ferskvannsfisk skal normalt ikke ta inn sjøvann eller ferskvann fra kilde som har oppgang av anadrom fisk. Dersom slikt vann tas inn, skal det desinfiseres slik at faren for inntak av smittestoff til anlegget reduseres. Alt sjøvann som skal benyttes til fisk som skal flyttes videre til andre lokaliteter skal desinfiseres før det kommer inn til fisken. Dette skal skje ved bruk av godkjent metode og utstyr og i samsvar med forskrift om desinfeksjon av inntaksvann til og avløpsvann fra akvakulturrelatert virksomhet og anleggets driftsplan for øvrig.

Det oppgis av vann inn i smolt-modulene skal behandles med UV før det kommer inn i fiskekar. Det må foreligge rutiner som sikrer at vannbehandlingen inn i smolt-modulene er i henhold til regelverket.

Vannkvalitet og overvåkning:

Oppdrettsmiljø skal alltid kunne gi fisken et godt levested, blant annet med tanke på CO₂, nitrogenforbindelser, oksygen, hastighet på vann og mengde partikler i vannet. Det er nødvendig at anlegget har rutinemessig overvåkning av viktige vannkvalitetsparametere for å sikre god fiskevelferd. Ved fare for at parametere ikke holdes innenfor anbefalte verdier, må det foreligge handlingsplaner som kan kompensere.

Det er ikke vedlagt slike prosedyrer med søknaden.

Konklusjon:

Mattilsynet mener den skisserte driften av anlegget sannsynliggjør at fiskevelferden ivaretas.

3. Internkontrollsystem og beredskapsplaner

Det er flere bestemmelser i ulike regelverk som oppstiller krav om at det ved godkjenning må dokumenteres at beredskapsplan og internkontrollsystem for akvakulturanlegget sannsynliggjør at kravene til smittehygienisk og velferdsmessig forsvarlig drift kan etterleves. Dette er nærmere regulert i dyrehelseforskriften § 4, jf. forordning 2016/429 artikkel 181 nr. 1 bokstav d, akvabiosikkerhetsforskriften § 7, forskrift om utvidelse av akvakulturanlegg mv § 7 fjerde ledd og akvakulturdriftsforskriften § 7 som stiller krav til innhold i beredskapsplanen.

I tillegg oppstiller akvabiosikkerhetsforskriften § 7 krav til internkontroll:

«Driftsansvarlige skal i forbindelse med godkjenningen dokumentere at det er etablert et internkontrollsystem for akvakulturanlegget i henhold til forskrift 19. mars 2014 nr. 537 om internkontroll for å oppfylle akvakulturlovgivning, som sannsynliggjør at krav til smittehygienisk forsvarlig drift kan etterleves».

Forskrift om utvidelse av akvakulturanlegg mv § 7 fjerde ledd stiller krav om at det skal foreligge et internkontrollsystem som sannsynliggjør at kravet til velferdsmessig forsvarlig drift, herunder beredskapsplan, risikobasert helsekontroll, opprettholdelse av god vannkvalitet og journalføring kan etterleves.

Det skal til enhver tid foreligge en oppdatert beredskapsplan som blant annet skal ivareta smittehygiene og dyrevelferd i krisesituasjoner. Videre skal beredskapsplanen blant annet *«gi oversikt over smittehygieniske og dyrevelferdsmessige tiltak som er aktuelle å iverksette for å hindre og eventuelt håndtere akutt utbrudd av smittsom sykdom og massedød, herunder opptak, behandling, transport, maksimum oppholdstid for fisk i rørsystemer ved systemsvikt, slakting og destruksjon av syke og døde akvakulturdyr.»*, jf. akvakulturdriftsforskriften § 7.

Vedlagt søknaden er risikovurderinger for Helgeland Miljøfisk. Man har tatt med lus inn i anlegget, strømstans og stopp i vanntilførsel. I oversendt biosikkerhetsplan er risikovurderinger av smitemulighet og konsekvens tatt med. En innholdsfortegnelse til internkontrollen, eller deler av internkontrollen i form av prosedyrer, er ikke vedlagt søknaden. Som vurdert over så mangler biosikkerhetsplanen vurderinger rundt smitte og spredning av PD.

I risikovurderinger regnes smitte i inntaksvann som går til matfiskproduksjon som stor. Som risikoreduserende tiltak er det oppgitt at vannet skal hentes fra 70 meters dyp og ha best mulig avstand fra inntakspunkt til andre akvakulturanlegg. Total risiko regnes da som middels.

Vedlagt søknaden er også beredskapsplaner for rømming, massedød, forurensning og personskaide.

Som et minimum skal beredskapsplaner vise hvordan og hvor raskt et anlegg/produksjonsenhet kan og skal tømmes for fisk. For store landanlegg må beredskapsplanene også beskrive hva slags tiltak man har ved teknisk svikt, som for eksempel svikt i tilførsel av oksygen, vannstrøm og vannrenseanlegg. Beredskapsplanene slik de foreligger nå, dekket ikke kravene som stilles til slike planer.

Mattilsynet vurderer at internkontrollen og beredskapsplanen, slik de foreligger nå, er mangelfulle.

4. Oppsummering

Mattilsynet vurderer at det skisserte anlegget vil kunne ivareta krav til et godt levemiljø.

Med bakgrunn i vedlagt dokumentasjon og kunnskapsstøtter fra Veterinærinstituttet og Havforskningsinstituttet, vurderer Mattilsynet at en etablering av Toftøya vil utgjøre en uakseptabel risiko for smitte. Vi avslår derfor søknad om å etablere ny lokalitet Toftøya.

Avlaget begrunnes med at kravene til godkjenning av akvakulturanlegg etter dyrehelseregelverket er ikke oppfylt:

- Avstanden planlagt utslippspunkt til Toftøya til Lismåsøya er 4,9 km. Strømmoddelleringer viser at vannmassene flyttes nordover og sørover gjennom Toftsundet. Det er ikke planlagt å behandle utslippsvannet fra Toftøya. Ubehandlet utslippsvann vil medføre en smitterisiko ovenfor Lismåsøya. Det er et krav om koordinert brakklegging dersom avstanden er under 5 km og strømbildet tilsier det. Koordinert brakklegging vil ikke være mulig med kontinuerlig produksjon av matfisk på Toftøya.
- Etablering av anlegget vil utgjøre en uakseptabel risiko med tanke på spredning av PD til Nord-Norge. Selv om smitterisikoen regnes som liten, kan den ikke ses helt bort fra.

Se også vedlegg om rettigheter og regelverk.

Med hilsen

Kim Frode Stene
seksjonssjef

*Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.
Dokumenter som må ha signatur blir i tillegg sendt i papirversjon.*

Kopi til:

FISKERIDIREKTORATET BERGEN, Postboks 185 Sentrum, 5804 BERGEN
KYSTVERKET KABELVÅG, Postboks 1502, 6025 ÅLESUND
STATSFORVALTEREN I NORDLAND AVD BODØ, Postboks 1405, 8002 BODØ
NÆRINGSUTVIKLING, Postboks 1485, 8048 BODØ

Vedlegg:

Rettigheter og regelverk
Melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak

Rettigheter og regelverk

Vår rett til å føre tilsyn og fatte nødvendige vedtak

Mattilsynets adgang til å føre tilsyn og fatte nødvendige vedtak følger av matloven § 23 og dyrevelferdsloven § 30.

Rett til å få veiledning om regelverket og saksbehandlingen

Dere kan kreve å få vite hvilket regelverk som gjelder for dere og deres virksomhet, hvor dere finner regelverket og hvordan dette regelverket skal forstås. Dere har også rett til å få vite hvordan saken deres blir behandlet, og hvilke rettigheter dere har i den sammenheng. Veiledningsplikten vår følger av forvaltningsloven § 11.

Rett til å se saksdokumentene

Retten til partsinnsyn følger av forvaltningsloven §§ 18 - 21.

Du har rett til å klage

Du kan klage på enkeltvedtak. Du må begrunne klagen, skrive under og sende den til oss innen tre uker etter at du har mottatt brevet om vedtaket. Reglene om klage står i forvaltningsloven §§ 28-29. Du finner mer informasjon om klageretten i vedlegget; Melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak.

Vi har vurdert aktiviteten etter dette regelverket

- Lov 19. des. 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv (matloven)
- FOR 2022-04-05 nr 624: Forskrift 05. apr. 2022 nr. 624 som utfyller dyrehelseforskriften med bestemmelser om krav til biosikkerhet ved godkjenning av akvakulturanlegg og forflytninger av akvatiske dyr mv. (akvabiosikkerhetsforskriften) (akvabiosikkerhetsforskriften)
- FOR 2022-04-06 nr 631: Forskrift 06. apr. 2022 nr. 631 om dyrehelse (dyrehelseforskriften) (dyrehelseforskriften)
- Lov 19. jun. 2009 nr. 97 om dyrevelferd (dyrevelferdsloven)
- FOR 2008-06-17 nr 823: Forskrift 17. jun. 2008 nr. 823 om etablering og utvidelse av akvakulturanlegg, zoobutikker m.m. (forskrift om utvidelse av akvakulturanlegg mv)
- FOR 2004-03-19 nr 537: Forskrift 19. mar. 2004 nr. 537 om internkontroll for å oppfylle akvakulturlovgivningen (forskrift om IK-Akvakultur)

Vi har funnet brudd på disse bestemmelsene:

- Dyrehelseforskriften § 4 Dyrehelseforordningen

Elektronisk post til Mattilsynet

Elektronisk post sendes til postmottak@mattilsynet.no. Dersom innholdet i dokumentene er sensitiv/taushetsbelagt, anbefaler vi bruk av eDialog. Informasjon om dette finner du på Mattilsynet.no under "Kontakt oss".

Avsender	Melding om rett til å klage på vedtak (Forvaltningsloven, kapittel VI om klage og omgjøring)	
Mattilsynet Avdeling Salten Felles postmottak, Postboks 383 2381 Brumunddal		
Mottaker (navn og adresse)	Dato	Klageinstans
HELGELAND MILJØFISK AS Toftveien 80 8909 BRØNNØYSUND	21. desember 2022	Mattilsynet, hovedkontoret

Denne meldingen gir viktige opplysninger hvis dere ønsker å klage over vedtak dere har fått underretning om.

Klagerett	Dere har rett til å klage over vedtaket.
Hvem kan dere klage til	Klagen sendes til den enheten i Mattilsynet som har fattet vedtaket, enten med post, epost eller eDialog. Vi ber om at dokumentene merkes med saksnummer 2021/237600. Hvis vi ikke tar klagen til følge, sender vi den til klageinstansen for endelig avgjørelse.
Klagefrist	Dette vedtaket sendes elektronisk og derfor gjelder eForvaltningsforskriften. Klagefristen er tre uker og begynner å løpe når dere har fått informasjon om at vedtaket er kommet i digital postkasse (Altinn). For privatpersoner som har reservert seg mot elektronisk kommunikasjon, begynner klagefristen å løpe fra brevet er forventet levert i ordinær postgang. Dersom dere klager så sent at det kan være uklart for oss om dere har klaget i rett tid, ber vi dere oppgi den datoen dere mottok dette brevet. Dere kan søke om å få forlenget klagefristen. Dere må da begrunne behovet for forlenget frist.
Rett til å kreve begrunnelse	Dersom dere mener vi ikke har begrunnet vedtaket, kan dere kreve å få begrunnelse. Dette kravet må i så fall sendes oss før klagefristen utløper. Klagefristen blir da avbrutt, og ny frist på tre uker begynner å løpe fra det tidspunktet dere mottar begrunnelsen.
Klagens innhold	I klagen må dere nevne hvem klagen kommer fra, hvilket vedtak dere klager på, den eller de endringene dere ønsker og eventuelt andre opplysninger som kan ha betydning for vår vurdering av klagen. Dere bør også begrunne klagen.
Utsetting av vedtaket	Vedtaket er ment å skulle gjennomføres innen den fastsatte fristen. Dette gjelder selv om dere klager på vedtaket. Dere kan søke om å få utsatt iverksettingen inntil klagefristen er ute eller til klagen er avgjort.
Rett til dokumentinnsyn og veiledning	Dere har som hovedregel rett til å se dokumentene i saken (jf. forvaltningsloven §§ 18-21). Dere må i så fall kontakte oss. Da kan dere også få nærmere veiledning om klageretten, om fremgangsmåten ved klage og om reglene for saksbehandlingen ellers.
Kostnader ved klagesaken	Dere kan søke om å få dekket utgifter til nødvendig advokathjelp etter reglene om fritt rettsråd. Vanligvis gjelder visse inntekts- og formuegrenser. Statsforvalteren eller en advokat kan gi nærmere veiledning om dette. Uavhengig av denne ordningen, kan dere etter forvaltningsloven § 36 kreve dekning for vesentlige kostnader som følge av klagen dersom Mattilsynet omgjør vedtaket. Ved en omgjøring av vedtaket som følge av klagen, vil vi orientere dere om denne rettigheten.
Klage til Sivilombudet	Hvis klagen ikke har ført frem og dere mener at Mattilsynet har utsatt dere for urett, kan dere klage til Stortingets ombud for kontroll med forvaltningen (Sivilombudet). Sivilombudet kan ikke selv endre vedtaket, men kan gi sin vurdering av hvordan vi har behandlet saken og om vi har begått feil eller forsømmelser.

